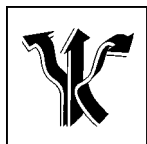

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”
(для бакалаврів, спеціалістів)

Київ 2005

Підготовлено професором кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства *А. С. Мацком*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
(протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Мацко А. С. Навчальна програма дисципліни “Міжнародне право” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Міжнародне право”, теми рефератів, завдання для самостійної роботи студентів, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Для сучасного розвитку міжнародних відносин характерні нові підходи до вирішення глобальних проблем у світі, а міжнародне співтовариство стає дедалі консолідованішим у розв'язанні проблем і визначенні співробітництва держав.

Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (ООН) на основі аналізу стану міжнародних відносин і нового підходу до вирішення міжнародного правопорядку в резолюції 44/23 від 17 листопада 1989 р. визнала період 1990–1999 рр. десятиліттям міжнародного права. Одним з напрямів ця резолюція визначає заохочення викладання, вивчення та розвитку визнаної галузі — міжнародного права.

Україна як повноправний суб'єкт міжнародного права бере активну участь у діяльності ООН (від дня її заснування), Ради Європи та інших міжнародних організацій як загальносвітового значення, так і на регіональних рівнях.

В Україні з прийняттям Декларації про державний суверенітет (16 липня 1990 р.) визначився новий підхід до норм міжнародного права. Започатковані Декларацією зміни були законодавчо закріплені в Конституції України (ст. 9, 55), де визначено пріоритет міжнародного права, започатковано новий підхід до розв'язання за допомогою міжнародного суду у Страсбурзі спорів між людиною і державою з питань порушення прав і свобод людини.

Отже, вивчення міжнародного права як галузі права для юристів має важливе значення не тільки тому, що закладає базові засади розуміння змісту міжнародних відносин, статусу суб'єктів (держав, міжнародних організацій, націй, які борються за свої права), їх діяльності, а й надає практичні поради щодо укладення договорів, обстоювання прав і свобод громадянина у внутрішньодержавному правопорядку та з використанням міжнародно-правових норм.

Мета вивчення дисципліни “Міжнародне право” — ознайомитися з особливостями міжнародного права як специфічної галузі права; з нормами міжнародно-правового регулювання відносин між державами як головними суб'єктами і відносин, що стосуються діяльності міжнародних організацій. Студенти повинні опанувати універсальні правові акти щодо права міжнародних договорів, правонаступництва держав, питань визнання урядів, права народів і націй, що борються за свої права, положень щодо захисту прав людини, міжнародного гуманітарного права і міжнародного кримінального права; положення і прак-

тику діяльності України з втілення принципів і загальновизнаних норм міжнародного права на міжнародній арені, виконання Україною зобов'язань у відносинах між суб'єктами; навчитись аналізувати міжнародно-правові норми, виявляти колізії між останніми та національним законодавством; вносити власні пропозиції щодо розв'язання колізій з огляду на принципи зовнішньої політики України.

Для того щоб студент був допущений до іспиту, до іспитової підготовки (враховується робота на семінарах) він повинен набрати 50 балів (5 балів — за одну позитивну відповідь на семінарі; 15 балів — за один реферат з будь-якої теми або 50 балів за відповіді на 10 питань з чотирьох основних тем курсу).

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва модуля і теми
1	2
	I. Поняття, сутність і джерела міжнародного права
1	Поняття міжнародного права
2	Історія розвитку міжнародного права
3	Суб'єкти міжнародного права
4	Інститут визнання і правонаступництво
5	Джерела міжнародного права
6	Право міжнародних договорів. Конституція та закони України про міжнародні договори
	II. Міжнародні організації і відповідальність у міжнародному праві
7	Міжнародні організації. ООН і Рада Європи. Діяльність України в міжнародних організаціях
8	Відповідальність у міжнародному праві

1	2
	III. Проблеми території та народонаселення в міжнародному праві
9	Територія в міжнародному праві
10	Питання населення в міжнародному праві
11	Дипломатичне та консульське право
	IV. Міжнародний захист прав людини
12	Міжнародний захист прав і свобод людини
13	Міжнародне гуманітарне право, напрями його розвитку
14	Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

Модуль I. Поняття, сутність і джерела міжнародного права

Тема 1. Поняття міжнародного права

Поняття міжнародного права як особливої правової системи юридичних норм, що регулюють міждержавні відносини. Міждержавний характер і відсутність апарату примусу; поєднання договірних і звичаєвих норм права. Особливий координаційний метод регулювання правовідносин, що застосовується у міжнародному праві.

Історизм, об'єктивізм, узгодженість волі держав, добровільність у прийнятті зобов'язань та їх виконання; загальна визначеність ознак міжнародного права. Зв'язок міжнародного права із зовнішньою політикою та дипломатією. Міжнародне право публічне та приватне.

Основні принципи міжнародного права, їх політико-правова та моральна обґрунтованість. Формулювання принципів у Статуті ООН, розвиток принципів у Заключному Акті НБСЄ (Гельсінкі, 1975 р.).

Література [4; 5; 21; 23; 33; 40; 45; 73; 78]

Тема 2. Історія розвитку міжнародного права

Історичні етапи становлення міжнародного права, поділ на періоди — рабовласницький, феодальний, початкове зародження буржуазного суспільства (капіталізму) — і перехід до сучасного міжнародного права (створення ООН, 1945 р.).

Міжнародні договори Київської Русі як перші формальні джерела українського права, що збереглися. Форма і зміст договорів варяг із греками.

Класичне міжнародне право і його внесок у розвиток міжнародних відносин. Виникнення нових інститутів і принципів. Роль всесвітніх договорів у розвитку міжнародного права.

Основні наукові напрями і школи в міжнародному праві: теорія природного, позитивного міжнародного права і гроціанська теорія. Великі мислителі минулого про міжнародне право.

Література [4; 5; 21; 23; 33; 40; 45; 73; 78]

Тема 3. Суб'єкти міжнародного права

Загальне поняття суб'єкта в міжнародному праві. Визначення основних суб'єктів і похідних за ознаками їх створення та існування. Їх статус щодо правоздатності та дієздатності. Держави як головні суб'єкти і волевиявлення як форма діяльності цих суб'єктів. Особливість міжнародної правосуб'єктності унітарної, федеративної, конфедеративної держави. Специфіка суб'єкта “нації, які борються за свої права”.

Можливість індивіда мати міжнародні права і обов'язки (наукова полеміка). Фактична участь індивіда у міжнародних відносинах. Суб'єкти федеративної держави і міжнародні організації в міжнародній системі права. Правосуб'єктність суб'єкта федерації в різних правових системах. Роль транснаціональних корпорацій у сучасних міжнародних правовідносинах.

Література [4; 19; 20; 38; 41; 44; 45; 48; 62; 78]

Тема 4. Інститут визнання і правонаступництва

Поняття визнання у сучасному міжнародному праві. Теорії визнання: конститутивна, декларативна, дискримінаційна. Об'єкти визнання і специфіка визнання окремих об'єктів. Форми визнання: de jure, de facto, ad hoc.

Поняття правонаступництва. правонаступництво при поділі та об'єднанні держав. правонаступництво щодо міжнародних договорів, активів, пасивів та архівів. Віденська конвенція про правонаступництво держав стосовно міжнародних договорів 1978 року. Віденська конвенція про правонаступництво щодо державної власності, державних архівів і державних боргів 1983 року.

Література [4; 19; 20; 38; 41; 44; 45; 48; 62; 78]

Тема 5. Джерела міжнародного права

Джерела міжнародного права: форми, в яких існують норми міжнародного права.

Джерела міжнародного права: головні та додаткові. Статут Міжнародного Суду (ст. 38) щодо джерел міжнародного права. Резолюції міжнародних організацій як додаткові джерела міжнародного права. Прецедентне право.

Загальні принципи права як джерело міжнародного права. Наукові дискусії про поняття цього терміна. Принципи права як юридичні поняття, постулати, правила юридичної логіки і техніки. Міжнародні презумпції і аксіоми. Порівняння національних і міжнародних принципів та їх взаємодія.

Вплив міжнародного судового прецеденту на врегулювання міжнародних правовідносин. Поняття прецеденту в англо-американській і континентальній правовій сім'ї.

Доктрини вчених-правознавців як джерело міжнародного права. Роль відомих учених-міжнародників у формуванні міжнародного права.

Література [4; 5; 21; 23; 33; 40; 45; 73; 78]

Тема 6. Право міжнародних договорів. Конституція та закони України про міжнародні договори

Поняття міжнародного права як юридичної форми міжнародних відносин, яка силою власної самостійної спрямованості може регулювати такі відносини. Процес створення юридичної норми. Узгоджена воля суб'єктів як головний і найпридатніший механізм. Відмінність юридичної норми від норм неюридичного характеру.

Система міжнародного права як сукупність юридичних понять, що регламентують комплекс правовідносин між суб'єктами. Віденська

конвенція про право міжнародних договорів (1969 р.). Поняття договору як акту, що фіксує узгоджену волю сторін, суб'єктів, що домовляються. Співвідношення міжнародно-правових актів та норм міжнародного договору. Конституція України про дію міжнародного права на території України і Закон України “Про міжнародні договори України”.

Основні елементи системи міжнародного права і механізм міжнародно-правового регулювання як сукупність заходів з регулювання та реалізації міжнародних правовідносин.

Сфера дії міжнародного права щодо застосування його норм. Об'єктивна та суб'єктивна сфери дії міжнародного права щодо матеріальних і нематеріальних благ.

Література [4; 5; 21; 23; 45; 49; 58; 65; 69; 73]

Модуль II. Міжнародні організації і відповідальність у міжнародному праві

Тема 7. Міжнародні організації. ООН і Рада Європи. Діяльність України в міжнародних організаціях

Поняття міжнародної організації як структури, що має статус суб'єкта. Волевиявлення держав щодо створення міжнародних організацій. Значення міжнародних організацій для підтримання миру та безпеки, захисту прав людини у світі й регіоні. Міждержавні організації за напрямками галузевості розвитку. ООН як одна з найвпливовіших міждержавних організацій: структура і напрями діяльності. Регіональні міждержавні організації: Рада Європи, Конгрес Африканських країн, Ліга Арабських країн та ін. МОП, МАГАТЕ, МОКП, Інтерпол та інші як структури, що працюють за окремими напрямками.

Люди і їх захист за допомогою міжнародних громадських організацій (за класифікацією визнаних як недержавні).

Література [4; 5; 21; 23; 40; 45; 52; 55; 73; 80]

Тема 8. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття відповідальності в міжнародному праві як форма юридичного зобов'язання суб'єкта-порушника відшкодувати збитки. Поняття інституту відповідальності. Класифікація правопорушень, що зумов-

люють міжнародно-правову відповідальність. Види міжнародно-правової відповідальності, їх характеристика.

Політична відповідальність та її форми. Насильницькі дії, умови їх застосування при реалізації політичної відповідальності. Статут ООН з питань відповідальності. Обмеження суверенітету як одна з форм політичної відповідальності.

Матеріальна відповідальність, її поняття. Форми матеріальної відповідальності. Абсолютна матеріальна відповідальність, умови її застосування.

Засоби розв'язання спорів та їх характеристика. Мирний спосіб розв'язання спору як втілення принципу міжнародного права. Надання добрих послуг, посередництва при розв'язанні конфліктів.

Література [1–5; 21; 35; 36; 42; 45; 47; 51; 53; 58; 78]

Модуль III. Проблеми території та народонаселення в міжнародному праві

Тема 9. Територія в міжнародному праві

Поняття території та її поділ за ознаками географії: суша, води, повітряний океан, космос.

Поняття державної території як одного з головних елементів визначення суверенітету держави. Міжнародно-правова класифікація території (державна, з міжнародним, мішаним режимами).

Юридична природа і склад державної території. Цілісність державної території як один з найголовніших чинників дотримання принципів міжнародного права. Правовий статус складових державної території. Суверенітет держави над природними ресурсами в межах території і міжнародно-правового та мішаного режимів. Пріоритет визначення спірності території за національною ознакою населення. Передання території та її статус. Правові підстави та способи зміни державної території.

Державні кордони та їх правовий режим. Способи визначення, становлення і перевірки кордонів (делімітація, демаркація, редемаркація). Принципи непорушності державних кордонів.

Водні акваторії, їх поділ щодо правового регулювання в міжнародному праві (внутрішні, прилеглі води, континентальний шельф, води спеціального міжнародно-правового регулювання).

Територіальні спори і претензії; механізми вирішення територіальних спорів. Територіальні проблеми України.

Література [1–5; 13; 15; 18; 22; 60; 64]

Тема 10. Питання населення в міжнародному праві

Проблема народонаселення для планети та її визначення в міжнародних документах. Римський інститут розвитку людства про глобалізацію проблеми народонаселення. Категорії визначення у праві націй, народів, громадян, апатридів (без громадянства), біпатридів (з подвійним громадянством) і особливості регулювання статусу останніх.

Громадянство як стійкий правовий зв'язок індивіда з державою. Врегулювання міжнародним правом питань одержання громадянства. Загальний і спеціальний порядок одержання громадянства.

Питання біженців і переміщених осіб у міжнародному праві. Значення правового інституту права притулку. Політичний і дипломатичний притулок як можливість особи сховатися від переслідування якоїсь держави.

Література [1–5; 13; 15; 18; 22; 60; 64]

Тема 11. Дипломатичне та консульське право

Поняття дипломатичного права та його положення в міжнародному праві. Питання, які мають вирішувати держави за допомогою дипломатичного права. Дипломати та їх статус, ранги дипломатичних працівників. Зовнішньополітична доктрина України. Поняття дипломатичного імунітету і способи його скасування.

Поняття консульського права та його значення для розвитку України. Завдання консульських установ щодо правового захисту громадян України за кордоном. Нотаріальні та інші цивільно-правові дії консула. Ранги консульських працівників. Особливості виконання дій правового характеру, пов'язаних із захистом громадян України за кордоном відповідно до договорів про правову допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах.

Література [4; 16; 17; 24; 70; 74–76; 78; 79]

Модуль IV. Міжнародний захист прав людини

Тема 12. Міжнародний захист прав і свобод людини

Поняття прав людини, способи їх реалізації та захисту. Норми Загальної декларації прав людини, міжнародних пактів і конвенцій, що дають право на реалізацію прав і свобод особистості, їх характер. Норми міжнародних документів, механізми та процедури судового і несудового захисту прав людини.

Регіональний захист прав людини в Європі. Діяльність Страсбурзького суду. Участь України в захисті прав і свобод людини на міжнародній арені.

Література [1–12; 14; 72]

Тема 13. Міжнародне гуманітарне право, напрями його розвитку

Поняття міжнародного гуманітарного права відповідно до класичної школи міжнародного права (у військових конфліктах). Розбіжності теорії щодо гуманітарного права в цивільний і військовий час: захист прав людини. Гаазькі конвенції про регламентацію захисту прав людини під час військових дій. Становище працівників Червоного Хреста та Півмісяця: статус, знаки розрізнення. Правила поводження з військовополоненими і комбатантами.

Література [1–12; 14; 72]

Тема 14. Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю

Поняття міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Форми співробітництва держав на рівні універсальних угод і двосторонніх договорів. Боротьба зі злочинами міжнародного характеру (геноцид, рабство і работоргівля, незаконний обіг наркотичних речовин, тероризм, найманство та ін.).

Співробітництво держав на рівні двосторонніх угод, яке здійснюють відомства правоохоронних структур. Діяльність МВС України з боротьби зі злочинністю. Участь України в діяльності поліцейських структур інших держав у напрямках боротьби зі злочинністю, у тому числі у структурах Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол).

Співробітництво держав щодо відпрацювання тактики здійснення діяльності з попередження злочинності та поводження з правопорушниками. Міланський план дій як початок розробки стратегії наступу на явище злочинності (глобальна проблема для людства). Каракаська декларація, розвиток принципів діяльності поліції в суспільстві. Гаазький конгрес: структурність діяльності щодо боротьби з міжнародною злочинністю і відпрацювання певних принципів співпраці. Каїрський конгрес з питань відмивання брудних грошей злочинним світом і напрями боротьби з джерелами фінансування злочинного світу.

Література [1–4; 25; 34; 39; 56; 68]

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ

1. Відмінність міжнародного публічного права від міжнародного приватного.
2. Конституційна забезпеченість розвитку міжнародного права.
3. Етапи розвитку міжнародного права в Україні.
4. Система визнання воюючої або повсталोї сторони.
5. Особливості суб'єкта продержавного утворення Ватикан.
6. Правонаступництво України щодо її активів.
7. Система призначення осіб для ведення переговорів.
8. Промульгування договору, його значення в міжнародному праві.
9. Застереження як інститут у міжнародному публічному праві.
10. Рішення Генеральної Асамблеї ООН про стандарти боротьби зі злочинністю та його значення.
11. Відповідальність України перед Радою Європи.
12. Результати моніторингу за дотриманням прав людини, проведеного громадською міжнародною організацією, його юридичний статус.
13. Порушення міжнародного права за класифікацією і рівень відповідальності суб'єктів.
14. Форми юридичної відповідальності за вчинення злочинів.
15. Звільнення від відповідальності в міжнародному праві.
16. Використання посередників при врегулюванні конфліктів.
17. Проблема території і визнання її як такою, що породжує конфлікти.
18. Вільні економічні зони, їх статус.

19. Захист прав громадянина України за кордоном за участю установ зовнішніх зносин.
20. Діяльність у місії з урахуванням її статусу.
21. Взаємодія поліцейських сил за допомогою відомств, підпорядкованих МЗС.
22. Діяльність держави при соціальному конфлікті.
23. Статус комбатантів.
24. Захист прав людини від держави-порушника.
25. Процедури ООН 1503 і МОП 1236.
26. Напрями міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю.
27. Передання засуджених для відбування покарання.
28. Боротьба з міжнародними злочинцями, лікарями-вбивцями.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. В. С. Висоцький, громадянин колишнього СРСР, був одружений з акторкою з Французької Республіки М. Владі. З нею він прожив понад 10 років. Його спадщину становлять твори, у тому числі написані у Франції й видані М. Владі.

За яким принципом буде визначено галузь права щодо творів В. С. Висоцького і який інститут цієї галузі?

2. Із розпадом СРСР Україна визначила нові напрями зовнішньої та внутрішньої політики. За часів СРСР було укладено угоду з Республікою Ірак про взаємну допомогу в цивільних, сімейних і кримінальних справах.

Чи вирішуватиметься питання про виплату працівникам, що працювали в Іраку, заробітної плати?

3. У Республіці Польща проживає понад мільйон осіб, які за національністю є українцями. Їх бажання відвідувати Україну закономірне. Представники діаспори звернулися до урядів України і Польщі для вирішення цього питання.

Як слід вирішити це питання? Складіть проект угоди між Республікою Польща та Україною про вирішення цього питання.

4. Дипломати країн Чорноморського басейну — Болгарії, Туреччини, України, що мають спільні кордони, у 1993 р. на одному із засідань Ради Європи (Україна ще не була членом цієї організації) домовились

про зустріч глав урядів своїх країн. У цьому ж році глави урядів уклали угоду про співробітництво держав у різних напрямках, у тому числі й про створення міжнародної організації країн Чорноморського басейну.

Чи мали право глави урядів домовлятися про створення міжнародної організації? Чи є ця організація суб'єктом міжнародного права?

5. У Федеративній Республіці Югославії (ФРЮ) у 1996 р. постійно порушувались права національних меншин косовських албанців (прояви геноциду, переслідування за національною ознакою тощо). Це не відповідало нормам міжнародного права, а тому до ФРЮ були застосовані санкції і сила.

Яка відповідальність була у суб'єкта міжнародного права ФРЮ? На підставі чого було застосовано силу у вигляді воєнних дій?

6. Острів Зміїний у Чорному морі до Другої світової війни належав Бессарабській автономії, що входила до складу Румунії. У 1939 р. Бессарабія за угодою відійшла до території колишнього СРСР і було створено Автономну область Молдова у складі Республіки Україна. Після Другої світової війни держави-переможниці уклали угоду про визначення кордонів. Під час демаркації кордонів (після Потсдамської конференції) цей острів був визнаний територією СРСР.

На сучасному етапі, враховуючи, що СРСР розпався і його територія не визначена, Румунія висунула претензії щодо повернення їй частини території України, у тому числі острова Зміїного, як історичної спадщини.

Як розв'язати спір, що виник за претензією Румунії? За допомогою яких механізмів це можливо зробити?

7. Громадянин С. І. Петренко приїхав до Республіки Угорщина і був затриманий поліцією за звинуваченням у порушенні правил дорожнього руху.

Які дії щодо власного захисту в досудовому розгляді може застосовувати цей громадянин і за допомогою яких установ?

8. Громадянину І. І. Дмитренку на роботі в державній установі не виплачували заробітну плату впродовж двох місяців. Враховуючи, що Конституцією та законодавством України передбачено виплату за виконання робіт у повному обсязі, і вбачаючи в цьому порушення власних прав і свобод, як і прав на нормальний розвиток дитини, І. І. Дмитренко подав скаргу до суду. Суд, розглянувши скаргу, прийняв рішення, що І. І. Дмитренко постраждалий і зобов'язав державну установу за наявності грошей виплатити йому заробітну плату. Незадоволений таким рішенням І. І. Дмитренко подав скаргу до міжнарод-

дних організацій, зазначивши, що його права і права його дитини порушені.

На підставі яких документів І. І. Дмитренко мав право подати скаргу і до яких установ?

Чи правильно вчинив постраждалий, подавши скаргу до міжнародних органів?

9. Громадянин України А. Максименко і громадянин Республіки Польща Я. Жупанський на території Угорщини викрали автомобіль і продали його в Республіці Білорусь. Після цього вони знову за домовленістю поїхали до Німеччини і там викрали два автомобілі, які продали в Російській Федерації. Правоохоронні органи Німеччини порушили кримінальну справу і дали запит на притягнення до відповідальності громадянина України і громадянина Республіки Польща.

Як буде вирішено питання притягнення до відповідальності винних і за якими міжнародними угодами?

Якщо громадянина А. Максименка буде затримано у Польщі, хто здійснюватиме кримінальне судочинство стосовно нього?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та загальна характеристика міжнародного права.
2. Особливості міжнародного права.
3. Характерні ознаки міжнародного права.
4. Загальна характеристика етапів розвитку міжнародного права.
5. Поняття, загальна характеристика принципів міжнародного права.
6. Джерела міжнародного права.
7. Суб'єкти міжнародного права.
8. Юридична природа сучасного міжнародного права.
9. Система міжнародного права та її основні елементи.
10. Поняття механізму міжнародно-правового регулювання.
11. Взаємодія і взаємозв'язок міжнародного права та національного законодавства.
12. Взаємодії держав як суб'єктів міжнародного права.
13. Правосуб'єктність держав та її юридична характеристика.
14. Поняття та загальна характеристика права міжнародних договорів.
15. Міжнародний договір, процес його складання та підписання.

16. Юридична природа міжнародного договору.
17. Основні правові елементи міжнародного договору.
18. Класифікація міжнародних договорів.
19. Історичні та соціальні умови виникнення інституту “міжнародного захисту прав людини”.
20. Основні джерела в галузі захисту прав людини.
21. Універсальні міжнародно-правові акти в галузі захисту прав людини.
22. Спеціальні міжнародно-правові акти в галузі захисту прав людини.
23. Регіональні міжнародно-правові акти в галузі захисту прав людини.
24. Міжнародно-правова класифікація територій.
25. Основні вимоги сучасного міжнародного права в галузі використання військових і поліцейських формувань щодо врегулювання конфліктів.
26. Важливі міжнародно-правові акти, що регламентують військові дії і захищають права людини при таких діях.
27. Правовий статус мирного населення в зоні військових дій.
28. Юридична природа і склад державної території.
29. Правові підстави та способи зміни державної території.
30. Територіальні спори та претензії, механізм їх розв’язання.
31. Поняття міжнародно-правової відповідальності як загальноправового інституту.
32. Види і форми юридичної відповідальності.
33. Міжнародно-правова відповідальність держав за протиправні дії.
34. Міжнародно-правова відповідальність за військові злочини та злочини проти людства.
35. Поняття міжнародного співробітництва держав та його форми боротьби зі злочинністю.
36. Діяльність ООН у питаннях боротьби зі злочинністю.
37. Міжнародне трудове право та його роль у вирішенні питання захисту соціальних прав людини.
38. Міжнародне економічне право та його значення для співробітництва держав у питаннях розвитку економіки.
39. Національне законодавство і міжнародне право в контексті розвитку в Україні.
40. Міжнародна організація праці.

41. Доктрини сучасного міжнародного права в контексті розвитку.
42. Особливості норм міжнародного права.
43. Захист прав людини відповідно до норм міжнародного права.
44. Підстави та форми захисту прав громадян України за кордоном.
45. Структура та напрями діяльності Ради Європи.
46. Конституція України про дію норм міжнародного права.
47. Загальна характеристика етапів розвитку міжнародного права.
48. Антарктида та її правовий статус.
49. Міжнародно-правова відповідальність індивідів за військові злочини та злочини проти людства.
50. Система міжнародного права та її елементи.
51. Спеціальні міжнародно-правові акти, що регламентують відповідальність держав за порушення прав людини.
52. Ріки України, що перебувають під юрисдикцією міжнародного права.
53. Суб'єкти міжнародного права.
54. Міжнародно-правова класифікація території.
55. Населення в Україні, що перебуває під юрисдикцією міжнародного права.
56. Взаємодія держав як суб'єктів міжнародного права.
57. Основні вимоги сучасного міжнародного права в галузі використання військових і поліцейських формувань щодо врегулювання конфліктів.
58. Закон України “Про міжнародні договори України”.
59. Взаємодія та взаємозв'язок міжнародного права та національного законодавства.
60. Правовий захист мирного населення в період військового конфлікту.
61. Діяльність Верховної Ради щодо реалізації норм міжнародного права у внутрішньому правопорядку.
62. Види і форми юридичної відповідальності в міжнародному праві.
63. Регіональні міжнародні організації.
64. Міжнародне співробітництво України з боротьби зі злочинністю на основі двостороннього договору.
65. Доктрини сучасного міжнародного права в контексті його розвитку.
66. Правові підстави для зміни території.
67. Українські дипломати та їхній імунітет за кордоном.

68. Регіональні міжнародно-правові акти та їх роль для суб'єктів міжнародного права.
69. Євросоюз і Україна — Декларація про партнерство.
70. Міжнародний договір, процес його створення та підписання.
71. Територіальні спори та претензії, механізм їх розв'язання.
72. Діяльність Європейського суду з прав людини на території України.
73. Відмінність міжнародного публічного права від міжнародного приватного права.
74. Право міжнародних організацій.
75. Міжнародна організація кримінальної поліції — Інтерпол: історія розвитку і структура.
76. Міжнародно-правова відповідальність держав за протиправні дії.
77. Територіальні спори та претензії: способи розв'язання.
78. Конституція України про дію міжнародних норм на території України.
79. Закони України про дію міжнародних договорів на її території.
80. Історичні аспекти виникнення права війни. Право Гааги, Право Женеви.
81. Джерела міжнародного права.
82. Відповідальність у міжнародному праві.
83. Дипломатичне право.
84. Конституція України про дію міжнародних договорів. Суб'єкти міжнародного права.
85. Консульське право.
86. СНД, його структура і функції.
87. Поняття суб'єкта в міжнародному праві.
88. Розшук за допомогою Інтерполу.
89. Політична відповідальність суб'єктів та її значення.
90. Етапи укладення міжнародного договору.
91. Україна та її діяльність в ООН.
92. Джерела міжнародного права.
93. Застереження в міжнародному договорі та його сутність.
94. Відповідальність за геноцид. Трибунали 1945–2000 рр.
95. Діяльність Європейського суду з прав людини.
96. Україна і її законодавство щодо правонаступництва.
97. ООН, її структури, напрями діяльності.
98. Міжнародна боротьба за мир і безпеку.

99. Дипломатичний персонал України за кордоном, його привілеї та імунітети.
100. Рада Європи як регіональна організація.
101. Підстави відповідальності держав.
102. Договори України про правову допомогу між країнами СНД.
103. Зовнішні напрями політики України та їх реалізація на основі міжнародного права.
104. Правова чинність щодо подання допомоги з правових питань.
105. Діяльність України в миротворчих операціях.
106. ООН та її діяльність як універсальної організації.
107. Поняття та класифікація міжнародних договорів.
108. Україна та її діяльність у Раді Європи.
109. Рада Європи, її структура та функції.
110. Законодавство України про дію норм міжнародного права на її території.
111. Юридична природа міжнародного права.
112. Європол: правові підстави та напрями діяльності.
113. Основні напрями зовнішньої політики України, прийняті Постановою Верховної Ради України.
114. Суб'єкти міжнародного права.
115. Міжнародно-правова відповідальність держав за протиправні дії.
116. Юридична природа міжнародного договору щодо дії його норм на території України.
117. Територіальні спори та претензії: способи розв'язання.
118. Застереження в міжнародному договорі та його значення.
119. Міжнародно-правова відповідальність: форми і види.
120. Правові підстави захисту прав громадян України за її межами.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. *Устав* Организации Объединенных Наций // *Международ. публичное право* (в документах). — М., 1997.
2. *Статут* Ради Європи. — К., 1998.
3. *Статут* Міжнародного Суду ООН (витяг). — К., 1995.
4. *Конституція* України. — К., 1996.
5. *Декларація* про державний суверенітет України // *ВВР* України. — 1990. — № 31. — Ст. 420.

6. *Загальна* декларація прав людини. — К.: Право, 1995.
7. *Міжнародний* пакт про соціальні, економічні та культурні права. — К.: Право, 1995.
8. *Міжнародний* пакт про громадянські та політичні права та Факультативний протокол № 1 до Міжнародного пакту про громадянські політичні права. — К.: Право, 1995.
9. *Резолюція* ООН 1503 (от 1959 г.) // Матер. Генеральної Ассамблеї ООН в документах и резолюціях (1948–1955 гг.). — Нью-Йорк, 1959. — С. 248–261.
10. *Європейська* конвенція про захист основних прав і свобод людини. — К.: Право, 1999. — 42 с.
11. *Регламент* Європейського суду з прав людини // Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. — 1999. — № 1. — С. 123–217.
12. *Дона Гом'є*. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. — К.: Право, 1998. — 178 с.
13. *Заключний* Акт по Безпеці та Співробітництву в Європі. — К.: Право, 1995.
14. *Звіт* про стан дотримання прав людини (підготовлений уповноваженою з прав людини Карпачовою Н. І.). — К.: Право, 2000. — 412 с.
15. *Звіт* Римського Інституту ООН “Про розвиток глобальної проблеми народонаселення та використання територій”.
16. *Конвенція* о дипломатических отношениях 1969 года // Юрид. ежегодник ООН 1972 г. — Нью-Йорк, 1978. — С. 314–325.
17. *Конвенція* консульських отношений 1969 года // Юрид. ежегодник ООН 1972 г. — Нью-Йорк, 1978. — С. 326–341.
18. *Конвенція* “Про статус біженців” // Український часопис прав людини. — 1998. — № 1–2. — С. 94–102.
19. *Конвенція* про правонаступництво // Україна в міжнародно-правових відносинах. — К.: Юрінком, 1996. — С. 58–90.
20. *Закон* України “Про правонаступництво” // ВВР України. — 1991. — № 46. — Ст. 617.
21. *Закон* України “Про міжнародні договори України” // ВВР України. — 1994. — № 10. — С. 45.
22. *Закон* України “Про статус біженців” // ВВР України. — 1993. — № 17. — Ст. 49.
23. *Основні* напрямки зовнішньої політики України // ВВР України. — 1993. — № 36. — Ст. 379.

24. *Положення “Про Міністерство закордонних справ” // Політика і час. — 1998. — № 2. — С. 72–83.*
25. *Положення “Про Національне Центральне бюро Інтерполу в Україні”:* Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 1993 р. № 220.
26. *Україна на міжнародній арені // Зб. матер. та док.: У 6 т.*
27. *Україна в міжнародно-правових відносинах. Боротьба зі злочинністю та взаємна правова допомога. — К.: Юрінком, 1995. — Кн. 1.*

Підручники та монографії

28. *Анацилдзе Л. А. Некоторые вопросы теории международного права. Императивные нормы. — Тбилиси, 1982.*
29. *Арегега Е. Х. Современное международное право. — М., 1983.*
30. *Броунли Я. М. Международное право: В 2 т. — М., 1977.*
31. *Баскин Ю. Я., Фельдман Д. И. История международного права. — М., 1990.*
32. *Блищенко Д. П. Международное и внутригосударственное право. — М., 1990.*
33. *Буткевич В. Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. — К., 1982.*
34. *Валеев Р. М. Выдача преступников в современном международном праве. — Казань, 1976.*
35. *Василенко В. А. Международно-правовые санкции. — К., 1982.*
36. *Василенко В. А. Ответственность государств в международном праве за правонарушения. — К., 1972.*
37. *Василенко В. А., Высоцкий А. Ф., Рибальчик Д. Е. Международное морское право. — К., 1988.*
38. *Высоцкий А. Ф. Морской рационализм. — К., 1986.*
39. *Галенская Л. Н. Правовые проблемы борьбы с преступностью. — Л., 1978.*
40. *Даниленко Г. М. Обычай в современном международном праве. — М., 1988.*
41. *Действующее международное право // Сб. док.: В 3 т. — М., 1998.*
42. *Денисов В. Н. Правовые аспекты разоружения в ракетно-ядерную эру. — К., 1990.*
43. *Денисов В. Н., Евинтов В. И. Международное сообщество и правопорядок. — К., 1992.*

44. *Денисов В. Н., Євінтов В. І.* Суверенітет України та міжнародне право. — К.: Манускрипт, 1995.
45. *Дмитрієв А. І., Муравйов В. І.* Міжнародне публічне право. — К., 2000.
46. *Дона Гом'єс.* Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. — К., 1998.
47. *Євінтов В. І.* Международное сообщество и правопорядок. — К., 1995.
48. *Євінтов В. І.* Многосторонние договоры в современном международном праве. — К., 1979.
49. *Євінтов В. І.* Многоязычные договоры в современном международном праве. — К., 1981.
50. *Європейское сообщество: права и институты.* — М., 1992.
51. *Ігнатенко Г. В.* Международное сотрудничество в борьбе с преступностью. — Свердловск, 1980.
52. *Ільїн Ю. Д.* Лекции по международному публичному праву. — Харьков, 1996.
53. *Колосов Ю. М.* Ответственность в международном праве. — М., 1975.
54. *Кривчикова Э. С.* Основы теории права международных организаций. — М., 1979.
55. *Крылов Н. Б.* Правотворческая деятельность международных организаций. — М., 1988.
56. *Кудрявцев В. Н.* Международное уголовное право. — М., 1998.
57. *Курс международного права: В 7 т.* — М.: Наука, 1989.
58. *Лукашук И. И.* Функционирование международного права. — М., 1982.
59. *Малеев Ю. М.* Международное воздушное право. — М., 1986.
60. *Мартиненко А. Л.* Права народов в современном международном праве. — К., 1993.
61. *Міжнародне право: Посібник / За заг. ред. І. І. Лукашука, В. А. Василенка.* — К.: Вища шк., 1994.
62. *Международное право: Учебник для вузов / Под ред. Г. В. Игнатенко.* — М.: Высш. шк., 1998.
63. *Международные организации системы ООН: Справочник.* — М.: Междунар. отношения, 1990.
64. *Мовчан А. Л.* Координация и прогрессивное развитие международного права. — М., 1972.

65. *Мюллерсон Р. А.* Соотношение международного и национального права. — М., 1982.
66. *Никифоров Д. С., Борунков А. Ф.* Дипломатический протокол в СССР. — М., 1985.
67. *Опришко В. Ф.* Міжнародне економічне право: Підручник. — К.: Либідь, 1995.
68. *Панов В. П.* Сотрудничество государств в борьбе с преступностью. — М., 1997.
69. *Перетерский И. С.* Толкование международных договоров. — М., 1959.
70. *Петренко Р. И.* Основы консульского права. — М., 1986.
71. *Права людини: Міжнародні договори України, декларації, документи.* — К.: Юрінкфом, 1992.
72. *Права людини: Підручник для 10–11 класів.* — К.: Право, 1996.
73. *Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве / В. Н. Денисов и др.* — К., 1993.
74. *Рубанов А. А.* Теоретические основы международного взаимодействия национальных правовых систем. — М., 1984.
75. *Сандровский К. К.* Право внешних сношений. — К., 1986.
76. *Сандровский К. К.* Специальные дипломатические миссии: международно-правовые вопросы. — К., 1977.
77. *Суверенітет України і міжнародне право / За заг. ред. В. Н. Денисова і В. І. Євінтова.* — К.: Манускрипт, 1995.
78. *Тимченко Л. И.* Международное право. — Харьков, 1999.
79. *Тиунов О. И.* Принцип соблюдения международных обязательств. — М., 1979.
80. *Топорнин Б. М.* Европейские общества: права и институты. — М., 1992.
81. *Тункин Г. И.* Теория международного права. — М., 1970.
82. *Уголовная юстиция: проблемы международного сотрудничества.* — М., 1995.
83. *Ушаков Н. А.* Проблемы теории международного права. — М., 1988.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Міжнародне право”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Міжнародне право”	5
Теми рефератів	12
Завдання для самостійної роботи студентів	13
Питання для самоконтролю	15
Список рекомендованої літератури	19

Відповідальний за випуск	<i>Ю. В. Нешикуренко</i>
Редактор	<i>І. В. Хронюк</i>
Комп’ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

Зам. № ВКЦ-2334

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП